

زمان برگزاری: ۲۷ و ۲۸ آذرماه ۱۴۰۱

کنفرانس ملی

روش‌های کاربردی حل مسائل فنی بیلان آب کشور

بیانیه پایانی کنفرانس ملی «روش‌های کاربردی حل مسائل فنی بیلان آب در ایران»

کنفرانس ملی «روش‌های کاربردی حل مسائل فنی بیلان آب در ایران» توسط موسسه آب دانشگاه تهران و اندیشکده تدبیر آب ایران با مشارکت نزدیک به ۱۵۰ نفر از کارشناسان، خبرگان و پژوهشگران در تاریخ ۲۷ و ۲۸ آذرماه ۱۴۰۱ در محل اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در تهران برگزار شد. این کنفرانس، در قالب ابتکار عمل ملی مسائل حل نشده بیلان آب (upwb.ir) که از سال ۱۳۹۸ به طور کاملاً داوطلبانه با حضور تعدادی از خبرگان صنعت آب و در پاسخ به دغدغه‌های جدی نسبت به پایداری سرزمین دنبال شده، برگزار شد. در این کنفرانس بطور خاص به مباحث متنوع فنی در حوزه بیلان منابع و مصارف آب در ۱۴ محور موضوعی پرداخته شد. براساس فراخوان صورت گرفته و پس از داوری‌های لازم، نهایتاً ۵۲ مقاله‌ی تخصصی پذیرفته و ارائه گردیدند. همچنین، چهار نشست تخصصی در موضوعات اولویت‌دار حوزه بیلان منابع و مصارف آب در این کنفرانس برگزار شد.

براساس جمع‌بندی‌های صورت گرفته و با امید به ارتقای پایداری منابع آب در کشور که در شرایط بحرانی به سر می‌برد، موضوعات اولویت‌دار زیر مورد اجماع شرکت‌کنندگان قرار گرفت و امید است بخصوص در تدوین برنامه هفتم مورد توجه قرار گیرند:

۱. هرچند محاسبه بیلان منابع و مصارف آب سابقه طولانی در مدیریت منابع آب کشور دارد، جایگاه آن در سیاست‌گذاری‌های کلان کشور و اسناد بالادستی در سطح مطلوب نیست و همچنان بر خلاف نتایج و یافته‌های بیلان، نظام سیاست‌گذاری توسعه در کشور، افزایش بارگذاری بر منابع آب را دنبال نموده است. این رویه لازم است در تدوین برنامه هفتم توسعه متوقف شود و پایداری سرزمین محوریت پیدا کند.
۲. ارتقاء و هم‌افزایی سیاست‌ها، مقررات و زیرساخت‌های لازم به منظور ایجاد پایگاه داده واحد ملی شامل داده‌ها و اطلاعات در تمامی دستگاه‌های مرتبط و به اشتراک‌گذاری عمومی داده‌های هواشناسی و منابع آب ضروری است و در این زمینه، ضعف نهادی جدی قابل ملاحظه است.
۳. زیرساخت‌های پایش و پردازش داده‌ها برای محاسبه اجزای بیلان منابع و مصارف آب با خدماتی که در شرایط بحرانی منابع آب کشور مورد انتظار است، فاصله معنی‌داری دارد، لذا ضرورت دارد منابع انسانی و مالی لازم به آن معطوف شود. با توجه به تجربیات جهانی مرتبط با ارزش اقتصادی داده و اطلاعات آب و هواشناسی، استفاده از فن‌آوری‌های پیشرفته در این خصوص، در اولویت قرار گیرد و لازمست بیش از پیش در این باره سرمایه‌گذاری شود و تدوین و اصلاح اسناد بالادستی در دستور کار قرار گیرد. بخصوص سیاست‌گذاری برای ایجاد و توسعه زیست بوم کسب و کارهای دانش بنیان و استارت‌آپ‌ها در حوزه تولید و مدیریت داده و اطلاعات نیازمند توجه خاص است. عقب ماندگی در این حوزه بسیار قابل توجه است و تناسبی با سطح کم‌آبی کشور ندارد.
۴. درهم تنیدگی عدم قطعیت با داده‌ها و اطلاعات اعم از «اندازه‌گیری‌های میدانی» و «سنجش از دور» در محاسبه بیلان منابع و مصارف آب امری بدیهی است و این امر نباید دلیلی بر عدم استفاده از محصولات مبتنی بر سنجش از دور شود. بهره‌گیری از اطلاعات بزرگ مقیاس و همچنین نقش برجسته‌ای که می‌تواند در محاسبه بیلان منابع و مصارف آب داشته باشد، لازم است بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته و ارتقاء ظرفیت‌های فنی و زیرساختی لازم بدین منظور فراهم آید.
۵. تدقیق محاسبات بیلان آب نیازمند لایه‌های اطلاعاتی دقیق از متغیرهای هواشناسی (بارش، تبخیر و تعرق پتانسیل و واقعی) در مقیاس ملی است. با توجه به اینکه بسیاری از محصولات داده‌های مکانی بزرگ مقیاس از دقت کافی در ایران برخوردار نیستند، باز تولید بومی این محصولات داده‌ای نیازمند توجه بیشتر نهادهای مرتبط اجرایی و دانشگاهی-تحقیقاتی است. در این خصوص، تبیین مقیاس زمانی و مکانی مناسب نیازمند دقت نظر و همسازي با نیازها و سایر اطلاعات موجود است.
۶. انجام مطالعه در سطح ملی برای ارزیابی اثرات و چشم انداز تغییر اقلیم بر بیلان منابع و مصارف آب حوضه‌های آبریز و جداسازی سهم اثرات تغییر اقلیم و اثرات انسانی در تغییرات اجزای بیلان حوضه‌ها ضروری است و سال‌هاست که انجام آن به تاخیر افتاده است. نتایج این مطالعه می‌تواند تاثیر قابل توجهی در سیاست‌گذاری‌های مرتبط با برنامه ریزی و توسعه منابع آب و همچنین برنامه ریزی بخصوص برای توسعه بخش کشاورزی داشته باشد.
۷. لازم است زیرساخت‌های فنی و نهادی به منظور توسعه سامانه ملی حسابداری آب در دستور کار قرار گیرد و بستر لازم برای تولید اطلاعات مورد قبول و وثوق در برآورد برداشت‌ها و مصارف آب (بخصوص تبخیر و تعرق واقعی) با جزئیات لازم فراهم آید. عدم راه اندازی این سامانه تا کنون منجر به واگرا شدن ارقام مصارف آب بخصوص در اسناد بالادستی بخش‌های آب و کشاورزی شده و توسعه‌ی نامتناسب با ظرفیت بُرد حوضه‌های آبریز کشور را رقم زده است. به طور خاص افزایش دقت و تواتر آماربرداری مصارف آب در کاربری‌های مختلف ضروری است که می‌تواند از طریق هم‌افزایی با جامعه بهره برداران آب نیز دنبال شود. در مورد برآورد تبخیر و تعرق واقعی به عنوان بهترین متغیر معرف مصرف آب، موفقیت در این امر علاوه بر زیرساخت‌های فنی، نیاز به ایجاد فضای همکاری و اشتراک اطلاعات بین دستگاه‌های ذی ربط نیز هست.
۸. ارتقای جایگاه بیلان آب در فرآیندهای مدیریت و برنامه ریزی کلان منابع آب یک ضرورت بوده که تحقق آن در گرو افزایش مداوم آگاهی کارشناسان، تصمیم سازان و تصمیم گیران نسبت به فرآیند محاسبه بیلان آب و اجزای آن است. از این رو، دستاوردها و خروجی‌های مختلف کنفرانس ملی «روش‌های کاربردی برای حل مسائل فنی بیلان آب کشور» در ذیل برنامه ملی «مسائل حل نشده بیلان آب کشور» به صورت مستمر و منظم (به عنوان مثال دوسالانه) در ابعاد ملی و در صورت امکان بین المللی پیگیری خواهد شد.